

Aktuellt från NkA

Just nu håller NkA på att utvärderas av Lennart Svensson, professor vid Linköpings universitet och forskningsledare för Apel-FoU, samt Helen Uliczka och Helena Svensson, som utredare från Apel-FoU. Arbetet påbörjades i början av året och fortsätter året ut. En slutrapport med analyser och slutsatser om framtida samverkan kring forskning och utveckling beräknas vara färdig någon gång under december månad. Utvärderingen sker genom: gå igenom NkA:s material, webb-enkät, utvärdering av hemsidan, intervjuer, gruppintervju och analysseminarier.

Det som framkommit hittills är att NkA:s arbete kommer till nytta, det både används och efterfrågas. NkA gör "rätt" saker när det gäller information, kunskapsöversikter, forskningsanknytning och även när det kommer till en stödjande- och påverkande funktion. Verksamheten uppfattas som kostnadseffektiv och bygger på ett strukturerat och långsiktigt arbetssätt. NkA:s organisation är effektiv och decentraliserad, vilket gör det möjligt att arbeta flexibelt och kundanpassat.

Hur kommer stödet till anhöriga att utvecklas under de kommande tre åren?

Marianne Winqvist rapporterar från projektet *Anhörigstöd i utveckling - en kartläggning av anhörigstöd i åtta kommuner*.

Studien genomförs i samverkan mellan NkA och åtta av landets FoU-enheter och de kommuner som ingår är Härjedalen, Uppsala, Strängnäs, Skara, Borås, Väster- vik, Malmö och Hässleholm.

De stora satsningar som har gjorts under de senaste tio åren för att utveckla kommuner-

nas stöd till anhöriga har i första hand haft anhöriga till äldre personer med kroniska sjukdomar som målgrupp. I många kommuner pågår för närvarande ett utvecklingsarbete som även inriktar sig på anhöriga inom funktionshinderområdet samt individ- och familjeomsorgen.

I det pågående projektet har en första kartläggning genomförts av innehållet i stödet, hur stödet organiseras, planeras, erbjuds, följs upp och utvärderas inom samtliga ovan nämnda tre områden. Även samverkan mellan kommun, landsting, ideella organisationer och andra aktörer studeras samt stödets kvalitet. Anhöriga skall vid två tillfällen under projektiden besvara frågor om hur stödet har fungerat för dem.

Det finns ännu inte några slutgiltiga resultat att redovisa, men erfarenheter från den första kartläggningen visar att det är svårt att få en komplett bild av kommunernas stöd till anhöriga. Detta beror bland annat på hur kommunerna för sin statistik och på svårigheter att jämföra olika områden inom socialtjänsten eftersom språkbruk och arbetssätt skiljer sig mycket åt.

Nya blandade lärande nätverk

Två nya blandade lärande nätverk har startat upp inom områdena: *Anhöriga och särskilt boende* samt *Samtal som stöd*. Ytterligare ett nätverk startar upp efter årsskiftet med temat *Anhörigomsorg, ekonomi och arbete*. Är du intresserad av arbetet med blandade lärande nätverk? Hör av dig till någon av nätverksledarna. De presenteras i den ordning som nätverken nämns.

Eva Gustafson 0480-41 80 30.

Jan-Olof Svensson 0480-41 80 28.

Birgitta Olofsson 0480-41 80 32.

Undervisning och stöd till anhöriga minskar bördan

Under många år har Geriatriskt utvecklingscentrum vid Skånes universitetssjukhus haft undervisning till vårdpersonal som arbetar med personer med en demenssjukdom. Det som framkommit är att det varit svårt att ta hand om de anhöriga som säger sig sakna information och undervisning för att exempelvis få mer kunskap om sjukdomen. Detta är bakgrunden till den interventionsstudie som bland andra Signe Andréén var med att utföra. Efter många turer och med beslut som krävdes i olika instanser fick man slutligen fram 153 anhöriga vars närstående diagnostiserats med en demenssjukdom, och som sade sig vilja delta i undervisningen - som i det här fallet är själva interventionen i studien. Dessa anhöriga jämfördes senare med en lika stor grupp anhöriga som inte fått någon undervisning.

– Studien visar att bördan för de anhöriga som fått utbildning minskade efter sex månader och minskningen kvarstod efter tolv månader. Upplevelsen av besvikelse var oförändrad i gruppen som fått undervisning medan den ökade i den kontrollgrupp som inte fick undervisning. Vi upptäckte också att det är angeläget att den närstående blir utredd av läkare i ett tidigt skede och att även undervisningen och stödet till anhöriga gjorde bäst nytta i ett tidigt skede, vilket man också framhåller i de nationella riktlinjerna för demens, förklarar Signe Andréén.

Foto: Privat

Signe Andréén är doktor i medicinsk vetenskap och leg. sjuksköterska.

Studien startade 1999 och höll på till 2005 och ingår i Signe Andrééns doktorsavhandling. Trots att Signes medverkan är avslutad finns det fortfarande material till fler studier. Beth Dahlrup leg. ssk, doktorand vid Geriatriskt utvecklingscentrum fortsätter att studera anhörigas problematik. Som delstudie ingår att undersöka huruvida undervisning och stöd till anhöriga är hälsoekonomiskt lönsamt. Delstudien är under bearbetning.

Undervisningsprogrammet

Undervisningsdelen i studien togs fram av Signe Andréén tillsammans med kuratorn Ann Bonli. Under fem veckor träffades de anhöriga en kväll i veckan för diskussioner och undervisning kring bland annat demenssjukdomar, depression, hjälp från samhället, förhållningssätt och bemötande och att utveckla nya färdigheter. Efter undervisningen fanns det

möjlighet att fortsätta i en samlingsgrupp med kuratorn under tre månader.

– De anhöriga var oerhört tack samma för undervisningen. Bara som en sådan enkel sak att få ett telefonnummer till en biståndshandläggare hjälpte dem mycket. Efter undervisningen hade anhöriga möjlighet att ringa och ställa frågor - framförallt handlade dessa samtal om vart de kunde vända sig och vilken hjälp man kunde få om man kom in på sjukhuset.

När Signe Andréén var färdig med sin avhandling ville hon att undervisningsprogrammet skulle komma fler personer till godo. Hon bildade ett nationellt nätverk för demenssjuksköterskor. I nätverket togs en kontaktperson för varje kommun fram. Genom MAS, Medicinskt Ansvariga Sjuksköterskor, fick man således fram vilka som var demenssjuksköterskor i kommunen. Om det inte fanns någon valdes en annan person med intresse för att arbeta med demenssjukdomar. Dessa personer erbjöds en utbildningsdag där undervisningsprogrammet redovisades. I utbildningen ingick PowerPoint-presentationen och därefter kunde man köpa så många anhörighäften som behövdes. På detta sätt spreds undervisningsmaterialet som idag är köpt av 142 kommuner. Materialet har uppdaterats kontinuerligt för att vara så aktuellt som möjligt.

Anhörigas situation är svår och det är påfrestande att ta hand om en närstående som har en demenssjukdom, menar Signe Andréén.

– Jag träffade en anhörig här-omdagen som sa att om hon hade fått undervisning i ett tidigare skede så hade hon besparat sig väldigt många tårar. En annan kvinna, som fått undervisning, sa att sjukdomen är som tidigare och min mor blir inte bättre, men jag blir inte så ledsen längre. I framtiden vill jag att demenssjuka får en tidig utredning. Har man ingen diagnos får man inga läkemedel och då blir det svårare att vårda en person med demenssjukdom. De nationella riktlinjerna säger att det, på kort sikt, blir dyrt att utreda alla, men i ett längre perspektiv kommer det att bli billigare.

Signe Andréén har slutat sitt arbete på Geriatriskt utvecklingscentrum och är idag involverad i ett projekt som drivs av Alzheimersföreningen i Sverige tillsammans med neuropsykiatriska kliniken i Malmö. Samarbetet har resulterat i utbildningen *Spetskompetens i demensvård*. Syftet med utbildningen är att höja demenssjuksköterskans kompetens, få spetskompetens inom demensvården och samtidigt underlätta förmågan till samverkan.

”Undervisningen har betytt mycket”

Kent Barkenstrand var en av de deltagare från Malmö som fick stöd och undervisning i samband med Signe Andrééns studie. När Kents mor fick en demenssjukdom kände han inte till sjukdo-

men mer än gemene man. Genom hemvårdsinspektören fick han tips om undervisningen och kontaktede Geriatriskt utvecklingscentrum där Signe Andréén var verksam.

– Hjärtat klappar ju lite extra när det gäller ens mor och därför kände jag att jag ville lära mig mer om sjukdomen. Jag fick lära mig om olika sorters demenssjukdomar och hur de yttrade sig. Men det viktigaste var att få veta hur man skulle hantera en demenssjuk person, för det hade jag ingen aning om i början. Efter kursen fick vi möjlighet att delta i en erfarenhetsgrupp där jag fick träffa andra i liknande situation. Det betydde också mycket, för där fanns det människor som hade erfarenhet av att vårda en närstående på ett särskilt boende, säger Kent.

Kent är enda barnet och kunde inte lägga över ansvaret att vårda sin mor på någon annan. Därför kände Kent det extra viktigt att

få undervisning samt ta del av andra människors erfarenheter. Så när Kents mor fick plats på ett vårdboende kände han sig därför lite förberedd.

– Undervisningen har betytt mycket. Efter undervisningen kände jag en mycket större säkerhet och trygghet inför sjukdomen än vad jag gjorde innan. Nu vet jag såpass att jag till och med skulle kunna undervisa andra om sjukdomen. Vi fick också lära oss vart vi skulle vända oss med olika frågor, vilket till exempel möjliggjorde att min mor fick färdtjänst. Jag ville vårda min mor hemma under så lång tid som möjligt, men efter en fallolycka kände jag att hon behövde komma in på ett vårdboende. Men det var en stor fight innan jag kom så långt. Då var det bra att veta att jag inte var ensam om detta och jag fick många tips på vägen.

Foto: Privat

Kent tillsammans med sin mamma Gurli.

Mötesdagar om anhörigfrågor 2011

Efter önskemål från tidigare års mötesdagar om att få mer tid till diskussion har vi i år utökat mötesdagarna med flertalet workshops och seminarier inom flera intressanta områden.

20 oktober, Slagthuset i Malmö

3 november, Pulsen i Borås

24 november, Södermalmskyrkan i Stockholm

För mer information om anmälan och program, www.anhoriga.se, eller ring 0480-41 80 20.

Workshops

Möjligheter och utmaningar i politiken

Fördjupade anhörigrupper

Anhörigas hälsa

Vad vet man om anhöriga till äldre med annan etnicitet?

Diskussion om stöd till anhöriga i olika livssituationer

Vilka är de viktigaste forsknings- och utvecklingsfrågorna?

Seminarier

Att arbeta med anhörigstöd - dilemman och möjligheter

En samlad röst!

Unga nya forskare presenterar

Anhörigstöd i utveckling - erfarenheter från kartläggning i åtta kommuner

Hjälpmedel och ny teknik

Anhöriga och multisjuka äldre

Aktuella aktiviteter

11-12 okt - Socionomdagarna, Stockholmsmässan.

18-19 okt - Äldreomsorgsdagarna, Stockholm.

20 okt - NkA:s mötesdag i Malmö.

25 okt - Konferens Psykisk Ohälsa, Slagthuset i Malmö.

3 nov - NkA:s mötesdag i Borås

16 nov - Stora demensdagen i Stockholm.

17 nov - Ledarskapets utmaningar. Konferens i Umeå.

24 nov - NkA:s mötesdag i Stockholm.

Redaktion

Ansvarig utgivare:

Lennart Magnusson

lennart.magnusson@anhoriga.se

Redaktör:

Fredrik Jansson

fredrik.jansson@anhoriga.se

Text, foto & redigering: Fredrik Jansson, om inget annat anges.

www.anhoriga.se

